

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

13. Meziválečná poezie a próza

Pracovní list 13A

1. Které společenské události a jevy ovlivnily vznik moderních směrů na počátku 20. st.?

2. Ve kterém druhu umění se moderní směry projeví dříve než v literatuře?

3. **Správně vyber fakta a doplň tabulku:** Československo, Francie, Itálie, Švýcarsko, nesmysl, umění žít a užívat, sen, rychlost, mnohotematicnost, G. Apollinaire, F. T. Marinetti, T. Tzara, V. Nezval, S. Dalí.

	země vzniku	jméno představitele	klíčové slovo
futurismus			
kubismus			
dadaismus			
surrealismus			
poetismus			

4. **Vysvětli pojem a uveď směr, pro který je typický.**

osvobozené slovo

automatický text

pásmo

kaligram

5. **Vylušti tajenku**

---	---											
---							---	---	---	---	---	---
									---	---	---	---
---									---	---	---	---
---	---										---	---

1. umělecký směr, který usiluje o zachycení světa v pohybu

2. zakladatel surrealismu

3. umělecký směr, který se rozvíjel výhradně v českém prostředí

4. umělecký směr, který rozkládá skutečnost na geometrické útvary

5. sdružení českých avantgardních umělců

Tajenka: rakouský lékař, psychiatr, jehož učení inspirovalo surrealisty

6. **Ke jménu básníka dopiš alespoň jedno jeho dílo a umělecký proud, který reprezentuje.**

- ✓ Velemir Chlebnikov
- ✓ Georg Trakl
- ✓ Jiří Wolker
- ✓ Vítězslav Nezval
- ✓ Jan Zahradníček
- ✓ Guillaume Apollinaire

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

13. Meziválečná poezie a próza

Pracovní list 13B

Ukázky a úkoly

A

Dnes je má těžká hodina.
Chlapecké srdce mi zemřelo a sám v rakvi je vynáším,
a zemřelým trpě, trpím i tím, které mi v prsou se roditi počíná.
Dnes je má těžká hodina;
jedno srdce jsem pohřbil a druhé ještě nemám...

(J. Wolker)

1. Jaký je **název sbírky**, ze které je ukázka? Jaký **typ poezie** reprezentuje?
2. Jmenuj autora **další díla**.
3. Jaké byly Wolkerovy **životní osudy**?
4. Vysvětli, co je **epitaf**. Vyhledej a napiš epitaf, který si napsal J. Wolker.
5. Vysvětli pojem **sociální balada**. Jmenuj Wolkerovy sociální balady.

B

N

Od hlavy až k patě
mileneček k milé je láskou přitažen
Láska je vratká však
jak spojovací linka hlásky N

(V. Nezval)

1. Jaký je **název sbírky**, ze které je ukázka? Jaký **typ poezie** reprezentuje?
2. Jmenuj autora **další díla**.
3. O které **umělecké směry** obohatil českou poezii? Stručně je charakterizuj.
4. Pomocí ukázky popiš metodu **volné asociace**.
5. Vysvětli pojem **pásmo**. Která báseň V. Nezvala je pásmem? Co o ní víš?

C

Křídélkuje zlatopisem
teninkých žil,
koníček luční ladně uložil
do torby útrobu rosy trav a vik.
Piň, piň, piň! zarámusil rákosník.
Ó labuticho!
Ó odlesky!

(V. Chlebnikov)

1. Jaký je **název sbírky**, ze které je ukázka? Jaký **typ poezie** reprezentuje?
2. V. Chlebnikov byl **jazykovým experimentátorem**. Vysvětli toto tvrzení pomocí ukázky.
3. Co je **podstatou** jeho poezie?

D

Muž hrající na lískové proutky přišité na rukávech
Konejší roj mladých opic – lvů
Sestoupivších s velkým hlukem ze skalní římsy
Padá soumrak vidím jeti kočár noci
Tažený jelínky v modrých stěvících

(A.. Breton)

1. Jaký je **název sbírky**, ze které je ukázka? Jaký **typ poezie** reprezentuje?
2. Jmenuj autora **další díla**.
3. Vysvětli princip tvorby **automatického textu**.
4. Připiš tímto způsobem **4 vlastní verše**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

13. Meziválečná poezie a próza

Pracovní list 13C

1. Vyjmenuj znaky moderního (experimentálního) proudu v próze.

2. Ukázky a úkoly

A

Ano vždyť se to dosud nestalo aby si do postele poručil k snídani pár vajíček co jsme bydleli U městského erbu to se někdy tvářil že má bolení v krku a hrál si na pána že tím zaimponuje té rašpli Riordanové myslel si bůhvíjak je u ní zapsán a zatím nám vindru neodkázala všechno na mše za sebe a za spásu své duše taková skrblice skrblá se tak hned nenajde utratit čtyřpeník za denaturovaný líh jí bylo líto co ta toho napovídala kde jí bolí samé stařecké kvákání o politice a zemětřesení a konci světa trošku si napřed užijeme nedej pámbu aby byly všechny jako ona koupací trička a vystřížené blůzy na ty měla spadeno nosit je k tomu ji přece nikdo nenutil zbožná byla asi jen proto že se po ní žádný dvakrát neohlíd ...

(J. Joyce: Odysseus)

1. Vysvětlí **název** románu. Charakterizuj **hlavního hrdinu**.
2. Zhodnot' **význam** této knihy v kontextu světové literatury 20. století.
3. Pomocí ukázky vysvětlí princip **metody proudu vědomí**.
4. Která **vrstva slovní zásoby** dominuje v ukázce? Dokaž na příkladech.
5. Jak se zde projevilo **experimentování s jazykem**?
6. Přepiš text a doplň **interpunkci**. Jak se změnilo vyznění úryvku?

B

„A co vlastně chcete?“ řekl K. a přelétl pohledem od nového známého k tomu člověku, který byl nazván Františkem a stál ve dveřích, a pak zase zpátky. Otevřeným oknem bylo zase vidět stařenu, jež s opravdu stařeckou zvědavostí přistoupila k oknu, které teď bylo naproti, aby všechno viděla i nadále. „Ale teď povím paní Grubachové -“ řekl K., pohnul se, jako by se odpoutával od obou mužů, kteří však stáli daleko od něho, a chtěl jít dál. „Ne,“ řekl muž u okna, hodil knihu na stůl a vstal. „Nesmíte odejít, jste přece zatčen.“ „Vypadá to tak,“ řekl K. „A pročpak?“ zeptal se potom. „My tu nejsme od toho, abychom vám to řekli. Jděte do svého pokoje a čekejte. Řízení je už zahájeno a dovíte se všechno v pravý čas. Překračuji svůj příkaz, když vám tak přátelsky domlouvám. Ale doufám, že to neslyší nikdo než František, a ten je k vám sám vlídný, proti všem předpisům.“

(F. Kafka: Proces)

1. Charakterizuj ukázku z hlediska **času a prostoru**.
2. Z jaké **části románu** je ukázka?
3. Najdeš v textu **typické prvky** Kafkovy tvorby?
4. Jmenuj další autorovy **knihy** a jména **hlavních postav**. Co mají společné s Josefem K.?
5. Zařaď F. Kafku do **kontextu literatury 1. pol. 20. st.** Co víš o jeho **životě**?
6. Sloveso *řekl* v uvozovacích větách nahraď **synonymem** tak, aby vystihlo komunikační záměr mluvčího.

C

„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li přítele, ochoč si mě!“

„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.

„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíže...“

(A. de Saint-Exupéry: Malý princ)

1. Pojmenuj **žánr** díla a **typické znaky** tohoto žánru.
2. Ze které **části knihy** je ukázka, co předcházelo a co následovalo?
3. Kdo je **vypověděm**? Co má společného s autorem?
4. Jaké **hodnoty** jsou v knize preferovány? Vysvětlí **význam** slova *ochočit* v textu.
5. Jmenuj autora **další díla**.

13. Meziválečná poezie a próza

Pracovní list 13D

1. Ke jménu postavy dopiš název díla, ve kterém vystupuje, a jméno autora.

Literární postava	Literární dílo	Jméno autora
Vašek Karas		
Eržika		
Petr Bajza		
Štěpka Kyliánová		
Albrecht z Valdštejna		

2. Ukázky a úkoly

A

Dozpívav svoji písničku, veliký Antonín složil ruce na zádech a maní dýchal na kuličku teploměru. Sloupec téměř neúplatný sotva se pohnul a Důra znamená tuto řádnost měl několik myšlenek, jež se vystřídaly v sledu míšených karet.

„Tento způsob léta,“ děl vposled, odvraceje se od přístroje Celsiova, „zdá se mi poněkud nešťastným. Je chladno a můj dech, jakkoli jsem nepozřel vody, je mrazivý. Který měsíc nám zbývá jestliže ani červen není nám dost vhodný abychom pečovali o zdraví a tělesnou čistotu?

Nuže, ať je podnebí příznivé čili nic, tyto věci nesnesou odkladu.“

Řka to, ujal se mistr řemene, svlékl svůj šat a dívaje se dolů do vody, jež zrcadlila jeho dlouhé zarostlé nohy, roubení bazénu a nebeskou báň, znamenal obraz obrácené nádoby, kterou kdosi neuměle postavil právě na okraj, a dodal: „Ach plovárna a tato číška jsou prázdný.“

1. Uveď **název** díla, ze kterého je ukázka, a **jméno** autora.
2. Jmenuj **další** autorovy **knihy**.
3. K jakému **literárnímu proudu** autora řadíme? Charakterizuj jeho **styl**.
4. V jakém **tvaru** jsou slovesa *dozpívav* a *odvraceje*? Vytvoř tvar pro ženský rod a množné číslo.
5. V podtrženém souvětí doplň **čárky** a urči **druhy vedlejších vět**.
6. Vysvětli pravidla **psaní čárky před a**. Vyhledej v textu příklad a zdůvodni.
7. Text vytištěný kurzívou převed' do **hovorové podoby**.

B

„Ovšem, že mám vaši dceru velice rád,“ říkal těm zářícím očím a usmívajícím se ústům, „jinak bych přec neprosil o její ruku.“ Seděli naproti sobě. Mezi nimi byl bílý ubrus a šálky. Ivo Karadžić na misku jednoho z nich nervózně oklepával popel cigarety.

Musí to být! říkal si. Dohodnou se přec! A pravil: „O něco jiného mi jde, pane Šafare, co já pokládám za věc nicotnou, ale na co vy byste se mohl dívat jinak. Hanele mi tvrdí, že se neshodneme. Nevěřím tomu. Musíme se dorozumět a dorozumíme se. Nejsem žid, pane Šafare.“

Oči starého muže vystupovaly z důlků. „Nerozumím vám, milý pane,“ šeptal.

1. Uveď **název** díla, ze kterého je ukázka, a **jméno** autora.
2. Charakterizuj ukázku z hlediska **času** a **prostoru**.
3. Popiš **komunikační situaci**. Co následovalo?
4. Vysvětli v souvislosti s ukázkou pojem **ortodoxní žid**.
5. Nevlastní přímou řeč tištěnou kurzívou převed' do **řeči přímé** a do **řeči nepřímé**.
6. Proč je spojení *pane Šafare* odděleno **čárkami**? Vymenuj **odchytky od pravidelné větné stavby**.
7. K jakému **literárnímu proudu** autora řadíme?
8. Jmenuj **další díla** autora.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

13. Meziválečná poezie a próza

Pracovní list 13E

Karel Čapek

1. Dopln chybějící informace

Karel Čapek se narodil v roce v jako nejmladší ze sourozenců. Bratr byl spisovatelem (je autorem oblíbené dětské knihy), ale především Karel působil jako novinář v a jako dramaturg divadla Jeho ženou se stala herečka Zemřel na těžký zápal plic v roce

2. Vysvětlí pojmy

- ✓ humanista
- ✓ relativista
- ✓ pragmatismus
- ✓ utopie
- ✓ sloupek
- ✓ noetika
- ✓ antifašista

3. Formuluj hlavní myšlenky díla Karla Čapka.

4. K dílu dopiš téma a žánr z nabídky: povídka, drama, román

- ✓ Šlápě
- ✓ Matka
- ✓ Krakatit
- ✓ R.U.R.
- ✓ Věc Makropulos
- ✓ Válka s mloky
- ✓ Bílá nemoc

5. Ukázky a úkoly

A

„Vy jste pan Nerad Jaroslav, básník,“ řekl mu dr. Mejzlík. „Pane svědku, vy jste byl při tom, když neznámé auto přejelo Boženu Macháčkovou.“

„Ano.“

„Mohli byste mně říci, jaké to bylo auto? Zda bylo otevřené nebo zavřené, jaké barvy, kdo v něm seděl, jaké mělo číslo?“

Básník usilovně přemýšlel. „To nevím,“ řekl, „já jsem si toho nevšiml.“

... „Tak prosím vás,“ spustil dr. Mejzlík ironicky, „co jste tedy vůbec pozoroval?“

„Tu celou náladu,“ pravil básník neurčitě. „Víte, tu opuštěnou ulici... takovou dlouhou... za úsvitu... a jak tam ta ženská zůstala ležet -“ Najednou vyskočil. „Vždyť já o tom něco napsal, když jsem přišel domů!“ Hrabal se ve všech kapsách a vytahal množství obálek, účtů a jiných takových hadrů.

1. Uveď **název povídky**, ze které je ukázka. Do jakého souboru povídek patří?
2. Ze které **části** povídky je ukázka? Co předcházelo?
3. Charakterizuj **postavy**.
4. Jaké dva **lidské typy** jsou zde postaveny do kontrastu?
5. Jakým způsobem dr. Mejzlík případ **vyřeší**?
6. Poznáš, kterému **českému básníkovi** Čapek vzdává hold? Který **moderní umělecký směr** tento básník reprezentuje?
7. Jaká jsou obvykle **témata** Čapkových povídek? Kdo jsou jejich **hrdinové**?
8. Co je typické pro Čapkův **styl**?
9. Zařaď dílo K. Čapka do **kontextu** české meziválečné prózy a zhodnoť jeho **význam**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ